Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaavan muutos

VASTINERAPORTTI KAAVAEHDOTUKSESTA SAATUUN PALAUTTEESEEN

Tuusniemen kunta

13.10.2026

Sisällys

1 Lausunnot 3
1.1 Lupa- ja valvontavirasto, 31.8.2026 3
1.2 Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo, 31.8.2026 6
1.3 Itä-Suomen Elinvoimakeskus, 25.8.2026 8
2 Muistutukset 9
2.1 Muistutus, yksityishenkilö, 22.8.2026 9

Vastineraporttiin on koottu tiivistelmät saadusta palautteesta ja annettu palautteeseen vastineet.

Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaavan muutos

1 Lausunnot

1.1 Lupa- ja valvontavirasto, 31.8.2026

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
Luonnonsuojelu Kankaantauksen teollisuusalueen laajennusalueella sijaitsevan Suojaharjun lähteikön sekä ruoho- ja heinäkorven luontotyypit on osoitettu voimassa olevassa yleiskaavassa luo-merkinnällä. Tämä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue on vesilain mukainen pienvesikohde ja mahdollisesti myös metsälain 10 §:n erityisen tärkeä elinympäristö. Vuoden 2020 avohakkuussa on hakattu luontoselvityksessä (2018) mainitun Vehmasen korven itäisempi osa-alue sekä heikennetty yleiskaavaan merkityn luo-kohteen luontoarvoja. Kaavaprosessin yhteydessä tehdyn Tuusniemen lähdekartoituksen perusteella Suojaharjun lähteikkö on kuitenkin edelleen selvästi kartoituksen laajin 200 m2 pinta-alallaan ja myös lajistoltaan edustavin. Lajistollinen monipuolisuus johtuu selvityksen mukaan siitä, että lähteikössä on selkeästi hete- ja tihkupintaa laajemmin kuin muissa kartoitetuissa 30 lähteessä. Lähteikön alueella on avoveden, noron, hetteikköjen ja tihkupinnan	*Kankaantauksen teollisuusalueen laajentaminen on välttämätöntä alueen yritysten toimintojen kehittämisen kannalta. Alueen kehittämismahdollisuuksien turvaaminen nähdään myös kunnan elinvoiman kannalta tärkeänä. Tuusniemen kunta on päättänyt hakea Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta poikkeusta vesilain 2 luvun 11 §:n 1 momentin kiellosta vaarantaa lähteiden luonnontilaa koskien kaava-alueella olevaa Suojaharjun lähteikköä.* *Poikkeus lähteiden suojelusta voidaan saada, jos vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Kunta on teettänyt poikkeuslupahakemusta varten lähdeselvityksen, jonka perusteella pystytään arvioimaan sitä, vaarantaako Suojaharjun lähteikön poistaminen vesiluontotyyppien suojelutavoitteita. Suojaharjun lähteikköalueen luonnontila ja luonne on muuttunut vuosien aikana. Tähän on vaikuttanut alueen maa- ja metsätalouskäyttö, ojitus, hakkuut, Kankaalantien rakentaminen, maantäyttö sekä muu rakentaminen pohjaveden*

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
pienipiirteisyyttä. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, ettei vesilain mukaista lähteikköä tule heikentää tai hävittää. Yleiskaavassa tulisi soveltuvin kaavamerkinnöin varmistaa, että lähteikkö säilyy jatkossakin ja ennallistaa ympäristö tarvittaessa niin, että lähteen vesitalous säilyy. Alueidenkäyttölain 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa tulee ottaa huomioon luonnonarvojen vaaliminen. Vesilain (587/2011, 2 luku 11 §) mukaan luonnontilaisen lähteen luonnontilan vaarantaminen on kielletty ilman lupaviranomaisen hakemuksesta myöntämää poikkeusta.	*muodostumisalueella. Suojaharjun lähteikön menetys ei vaaranna lähteiden ja norojen suojelutavoitteita Pohjois-Savon ja Tuusniemen alueella. Poikkeaminen vähentää luonnon monimuotoisuutta Suojaharjun alueella, mutta väheneminen ei kokonaisuudessaan vaaranna lähteiden luonnontilaa alueellisesti tai seudullisesti. Kaavaratkaisun positiiviset vaikutukset kunnan elinvoimalle on katsottu merkittävimmiksi kuin lähteen poistamisen mahdollistamisesta aiheutuvat negatiiviset vaikutukset vesilain 11 §:n mukaisten eräiden vesiluontotyyppien suojelun tasoon tai luonnon monimuotoisuudelle koko kunnan alueella.* ***Kaavaratkaisuun ei tehdä muutoksia lausunnon perusteella.*** *Suojaharjun lähteikköä ei merkitä luontokohteena yleiskaavaan ja sen alue osoitetaan teollisuusalueeksi kaavaratkaisussa. Kaavan yleismääräyksissä määrätään T-alueen rakentamista koskien, että ennen lähteen poistamista tai sen luonnontilaa heikentäviin toimenpiteisiin ryhtymistä poikkeusluvan lähteiden suojelusta tulee olla voimassa. Määräys turvaa lähteen ja sen luontoarvojen säilymisen, mikäli poikkeuslupaa ei myönnetä.*
Kulttuuriympäristö Tuusniemen vanhasta kansakoulusta on laadittu rakennushistoriallinen selvitys (FCG 8.9.2025) ja lisäksi kohteen kuntoa sekä korjauskustannuksia koskevia dokumentteja. Rakennushistoriaselvityksessä todetaan kohteella olevan rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Koulu sijoittuu maakunnallisesti arvokkaalle alueelle	*Tuusniemen vanha kansakoulu on jäänyt pois käytöstä 2015 ja ollut sen jälkeen kylmillään ja käyttämättömänä. Rakennus jäi pois käytöstä sädesienen aiheuttamien sisäilman ongelmien vuoksi ja asetettiin käyttökieltoon. Kylmilleen jätetyssä rakennuksessa riskinä on sisäilman suhteellisen kosteuden nouseminen liian korkeaksi, jolloin kosteus tiivistyy rakenteisiin ja aiheuttaa home- ja kosteusvaurioita. Kosteusvauriorakennuksissa sädesienet aiheuttavat vakavia*

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
(Tuusniemen kirkonkylä). Maakunnallinen kohdemerkintä siitä on poistettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040:n 2. vaiheen laadinnan yhteydessä. Voimassa olevassa yleiskaavassa kohde on merkitty sr-merkinnällä (rakennussuojelukohde). Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että rakennus edustaa edelleen kunnan vanhinta säilynyttä julkista laadukasta rakentamista kyläkuvallisesti näkyvällä paikalla. Rakennuksen ikääntymisestä sekä ylläpidon ja hoidon laiminlyönnistä aiheutunut rakennusosien teknisen kunnon vanhentuminen ja täten korjauskustannusten nousu ei riitä perusteiksi suojelumerkinnän poistoon. Rakennuksella on edelleen paikallisia arvoja, jotka tulisi huomioida säilyttämiseen tähtäävin merkinnöin. Mikäli rakennuksen suojelumerkintä poistetaan, tulee arvioida ratkaisun vaikutusta edelleen myös maakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkitykseen alueella.	*terveyshaittoja yhteisvaikutuksessa homesienten kanssa. Korjattavuusarvio (FCG 7.12.2015) on tehty samaan aikaan kuin rakennus on jäänyt pois käytöstä ja kuntotutkimus (Kärki Sisäilmatalo 15.9.2017) rakennuksen oltua vasta pari vuotta käyttämättömänä. Kosteus- ja homeongelma ovat siis ehtineet huomattavasti pahentua kuntotutkimuksen laatimisen jälkeen. Rakennushistoriallisen selvityksen (FCG 8.9.2025) maastokäynnillä oli selvästi nähtävissä rakenteita avaamattakin, että etenkin rakennuksen kellarikerroksessa oli sekä kosteus- että homevaurioita. Julkisivurappauksen varistessa vaarallisesti rakennus on jouduttu aitaamaan.* *Sädesienen aiheuttamien sisäilmaongelmien vuoksi rakennusta ei kunnan näkemyksen mukaan ole järkevää kunnostaa. Todennäköisesti kunnostus on vaikea tehdä niin, että rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot säilyisivät. Väistämättä ainakin mahdollisia alkuperäisyyteen liittyviä arvoja menetetään. Korjattavuusarviossa on myös suositeltu toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat rakennuksen ulkonäköön ja joiden toteuttamisen myötä rakennuksen alkuperäisiä tyylipiirteitä menetettäisiin.* ***Kaavaratkaisuun ei tehdä muutoksia lausunnon perusteella.*** *Entiselle kansakoululle ei osoiteta yleiskaavassa suojelumerkintää.* ***Täydennetään kaavan vaikutusten arviointia kuvaamalla kaavaratkaisun vaikutusta maakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkitykseen alueella.***

1.2 Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo, 31.8.2026

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
Museon huomiot lausunnossaan 31.1.2025 muutosluonnosaineistosta koskivat suunnittelualuetta 1. Alueellisella vastuumuseolla ei ole huomautettavaa muutosehdotukseen suunnittelualueen 2. osalta (Teollisuusalueen laajentaminen). Suunnittelualueen 1 selvitysaineistoa on täydennetty. 8.9.2025 valmistunut rakennushistoriallinen selvitys (FCG Rakennettu ympäristö Oy) tutkii ja esittelee Tuusniemen vanhan kansakoulun historiaa ja säilyneisyyttä. Alueelliseen vastuumuseoon on lisäksi luonnosvaiheen jälkeen toimitettu rakennuksen korjattavuusarvio (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, v. 2015). Kaavamuutoksen tavoite suunnittelualue 1:n osalla on poistaa Kirkonkylän osayleiskaavasta (v. 2006) koulurakennusta koskeva rakennussuojelumerkintä (sr/7). Kuten museo luonnosvaiheessa linjasi, tulee suojelutavoitteiden purkaminen yleisestikin ottaen perustua erityisen painaviin syihin. Tästä syystä rakennushistoriallisen selvityksen laatiminen oli monipuolisen arvioinnin näkökulmasta tärkeää. Alueellisella vastuumuseolla ei ole huomautettavaa selvityksen laatuun tai laajuuteen. Selvityksessä painottuvat rakennushistorialliset ja historialliset arvot: Kohteella on tunnettu suunnittelija, ja kuten koulurakennukset yleensäkin, ilmentää kyseessä oleva kansakoulurakennus suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittymistä sekä paikallishistoriaa Tuusniemellä.	*Huomioidaan museon näkemys, että Tuusniemen vanhan kansakoulun rakennushistoriallinen selvitys on riittävä laajuudeltaan ja laadultaan.* *Yleiskaavan tehtävänä on sovittaa yhteen alueen käyttöön kohdistuvia erilaisia tavoitteita ja tarpeita. Kaavaratkaisussa on punnittu vanhaan kansakouluun liittyviä kulttuuriympäristöarvoja, rakennuksen nykyistä kuntoa ja korjausedellytyksiä sekä kunnan palveluverkon, maankäytön ja taajaman kehittämisen tavoitteita kokonaisuutena. Rakennushistoriallisessa selvityksessä tunnistetut arvot on otettu huomioon kaavoituksen lähtötietoina, mutta kokonaisarvioinnin perusteella suojelumerkinnän säilyttämiselle ei ole katsottu olevan riittäviä edellytyksiä.* ***Kaavaratkaisuun ei tehdä muutoksia lausunnon perusteella*** *(ks. perustelut vastineesta Lupa- ja valvontaviraston lausuntoon sekä yksityisen henkilön jättämään muistutukseen). Entiselle kansakoululle ei osoiteta yleiskaavassa suojelumerkintää.* ***Täydennetään kaavan vaikutusten arviointia kuvaamalla kaavaratkaisun vaikutusta maakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkitykseen alueella.***

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
Rakennushistoriallisen selvityksen mukaan koulurakennuksen säilyneisyysaste on verrattain hyvä. Museo arvioi luonnosaineistosta toimittamassaan lausunnossaan, että entinen kansakoulurakennus on peruskorjauksen tarpeessa, mutta kuntotutkimusraportissa (15.9.2017, Kärki Sisäilmatalo Oy) ei tuoda esille sellaisia vaurioita, joiden korjaaminen olisi erityisen haastavaa tai mahdotonta. Korjattavuusarvio perustuu aistinvaraiseen tutkimukseen. Vuonna 1935 valmistunut Eino Pitkäsen suunnittelema kansakoulurakennus on alueellisen vastuumuseon näkemyksen mukaan edelleen edustava ja paikallisen kulttuuriympäristöarvon kannalta merkittävä rakennussuojelukohde. Korjausvelka on kertynyt pitkän aikavälin kuluessa. Kansakoulurakennus sijoittuu kulttuuriympäristön kannalta maakunnallisesti arvokkaaseen ympäristöön: Tuusniemen kirkonkylä (MA). Alueellisen vastuumuseo näkemyksen mukaan suojelumerkintää ei tulisi poistaa osayleiskaavasta.	

1.3 Itä-Suomen Elinvoimakeskus, 25.8.2026

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
Itä-Suomen elinvoimakeskuksen Liikenneosasto lausuu kaavamuutoksesta osallisena/naapurina valtatien 9 näkökulmasta. Muutosalue 1:een (koulukeskuksen alue) on otettu mukaan myös valtatie 9, vaikkei siihen kohdistu muutostarpeita. Valtatien 9 olisi kaiketi voinut rajata yleiskaavamuutoksen ulkopuolelle? Muutosalue 1:en tontille on osoitettu 45 dB yömelualue, mutta selostuksessa viitataan v.2012 laaditun meluselvityksen (FCG) 55 dB päivämelualueeseen. Selvitys on jo melko vanha, joten sen ennustetilanteen liikennemääräarvioita on syytä vertailla nykytilanteeseen ja arvioida voidaanko selvityksen tuloksia pitää vielä validina? Yleiskaavakartoille on yleensä osoitettu 55 dB päivämelualueet maanteiden läheisyydessä.	*Kaava-alueen rajausta ei muuteta lausunnon perusteella.* ***Kaavakartalla on osoitettu melualue kattaa myös 55 dB:n päivämelualueen. Korjataan kaavamääräyksen otsikko sen mukaiseksi. Muutos on tekninen tarkistus, eikä aiheuta kaavan asettamista uudelleen nähtäville**.* *Digiroad -aineistojen mukaan vuonna 2012 keskimääräinen vuorokausiliikenne Valtatiellä 9 Tuusniemen keskustan kohdalla Jokitien liittymän luoteis- ja kaakkoispuolella vaihteli välillä 2207-2868. Nykyinen keskimääräinen vuorokausiliikenne vaihtelee välillä 2219-3157, eli liikennemäärien kasvu on jäänyt vähäiseksi (0,5 – 10 %). Vuonna 2012 laaditun meluselvityksen (FCG) ennusteessa on huomioitu silloiset tiehallinnon kuntakohtaiset kasvukertoimet. Ennusteen arvioidaan olevan edelleen paikkansa pitävä. **Lisätään kaavaselostukseen tiedot liikennemäärien kehityksestä ja arvio vuonna 2012 tehdyn ennusteen paikkansa pitävyydestä**.*
Melualueen osalta on käytetty YM:n Katja-asetuksen (393/2025) mukaista kaavamerkintää. Samaa linjaa voisi käyttää myös ”kevyen liikenteen reitti” -merkintään eli käyttää siitä merkintää ”jk/pp ja selitettä ”jalankulku- ja pyöräilyreitti”.	***Muutetaan ”kevyen liikenteen reitti” -merkinnän otsikko ja selite Katja-asetuksen mukaiseksi. Muutos on tekninen tarkistus, eikä aiheuta kaavan asettamista uudelleen nähtäville.***

2 Muistutukset

2.1 Muistutus, yksityishenkilö, 22.8.2026

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
Vanha kansakoulu on korjattavissa. Pidän tiilirunkoista vanhaa kansakoulua jo rakennusteknisesti merkittävänä, ja säilytettävänä, kiinteistönä. Tuuletusraollinen tiilimuuri varmistaa rungon tuulettumisen ja kuivumisen. Korjausedellytykset näiltä osin ovat jo turvattu. Hahmoltaan ja tilaratkaisultaan vanha koulu on säilynyt hyvin. Kuten rakennushistoriallisessa selvityksessä Tuusniemen vanhasta kansakoulusta (FCG 8.9.2025) todetaan yhteenvetona koululla on historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Esteettisenä kokemuksena kiinteistö luo rauhallisen tunnelman. Kun saapuu kuntataajamaan, niin silmä lepää tässä kiinteistössä. Vuodesta 2015 vanha kansakoulu on ollut tyhjillään ja kylmillään. Edes peruslämpöä (+5) ei ole ylläpidetty. Täten kunnan omilla toimilla on joudutettu kiinteistön rapistumista. Annetaan luonnon hoitaa päätöksenteko. Peruslämmitys on ehdottomasti palautettava kiinteistöön. Ehdotan, että vanhan kansakoulun suojelumerkintä säilytetään yleiskaavassa/osayleiskaavassa. Ehdotan myös	*Yleiskaavan tehtävänä on sovittaa yhteen alueen käyttöön kohdistuvia erilaisia tavoitteita ja tarpeita. Kaavaratkaisussa on punnittu vanhaan kansakouluun liittyviä kulttuuriympäristöarvoja, rakennuksen nykyistä kuntoa ja korjausedellytyksiä sekä kunnan palveluverkon, maankäytön ja taajaman kehittämisen tavoitteita kokonaisuutena. Rakennushistoriallisessa selvityksessä tunnistetut arvot on otettu huomioon kaavoituksen lähtötietoina, mutta kokonaisarvioinnin perusteella suojelumerkinnän säilyttämiselle ei ole katsottu olevan riittäviä edellytyksiä.* *Kunnalla ei ole vanhalle kansakoulurakennukselle käyttöä koulurakennuksena eikä muinakaan tiloina. Samassa pihapiirissä edelleen toimiva koulu rajoittaa mahdollisuuksia etsiä täysin uutta käyttötarkoitusta rakennukselle ja myydä se. Lisäksi rakennuksen alue tarvittaisiin koulun pihan muihin toimintoihin. Tuusniemen vanhan kansakoulurakennuksen purkaminen mahdollistaa koulukeskuksen piha-alueen liikunta- ja virkistystoiminnan kehittämisen.* *Tuusniemen vanha kansakoulurakennus on poistettu käytöstä vuonna 2015, koska remonttitoimenpiteistä huolimatta rakennuksessa oli todettu vakavia sisäilmaongelmia. Rakennus on jouduttu kunnan toimesta aitaamaan, sillä julkisivusta irtoilee*

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
että voimassaolevaan asemakaavaan tehdään suojelumerkintä vanhasta kansakoulusta. Tämä vaatinee ilmeisesti asemakaavan kaavamuutosta.	*palasia, mikä aiheuttaa turvallisuusriskin pihan käyttäjille. Kaavaratkaisulla mahdollistetaan rakennuksen purkaminen, mikä parantaa koulun pihan turvallisuutta ja käytettävyyden kehittämistä. Rakennuksen purkamisen myötä koulun pihasta tulee helpommin valvottava, mikä lisää oppilaiden turvallisuutta. Pitkään kylmillään olleen rakennuksen vaurioituneiden rakenteiden ja sisäilmaongelmien kunnostaminen on todennäköisesti vaikeaa ja kallista. Lopputuloksen onnistumiseen voi liittyä epävarmuutta, joka voi kuormittaa rakennuksen käyttäjiä, vaikka sisäilmaongelmat saataisiinkin korjattua.* ***Kaavaratkaisuun ei tehdä muutoksia muistutuksen perusteella*** *(ks. perusteluja myös vastineesta Lupa- ja valvontaviraston sekä museon lausuntoon). Entiselle kansakoululle ei osoiteta yleiskaavassa suojelumerkintää.* ***Täydennetään kaavan vaikutusten arviointia kuvaamalla kaavaratkaisun vaikutusta maakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkitykseen alueella.*** *Tuusniemen kansakoulun alueelle on vireillä myös asemakaavan muutos ”Kirkonkylän asemakaavan muutos ja laajennus”. Sen kaavaehdotusaineisto oli yhtä aikaa nähtävillä kuin Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaavan muutoksen kaavaehdotusaineisto. Vireillä olevassa asemakaavassa kansakoulurakennukselle ei ole tavoitteena osoittaa suojelumerkintää.*
Tein kuntalaisaloitteen avoimen keskustelutilaisuuden järjestämisestä vanhan kansakoulun tulevaisuudesta. Kunta piti tarpeettomana järjestää tällaista tilaisuutta. Minusta	*Alueidenkäyttölaki (132/1999) edellyttää, että kaavaa valmisteltaessa turvataan osallisten mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja*

Lausunnon tiivistelmä	Kaavoittajan vastine
tämä on valitettavaa. Kyllä kansalasilla on oltava eri vaikuttamismuotoja kaava-asioihin.	*lausua mielipiteensä asiasta. Osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen kuvataan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, ja kaava-aineistot asetetaan lain mukaisesti nähtäville. Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaavan muutoksessa osallistuminen on järjestetty kaavamenettelyn yhteydessä alueidenkäyttölain mukaisesti. Erillisen keskustelutilaisuuden järjestäminen ei ole lainsäädännön mukaan välttämätöntä, mikäli osallisille on muutoin varattu asianmukainen mahdollisuus mielipiteen esittämiseen ja muistutuksen tekemiseen.*